

Lieta C-151/22**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2022. gada 2. marts

Iesniedzējtiesa:*Raad van State* (Nīderlande)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2022. gada 16. februāris

Apelācijas sūdzības iesniedzēji:

S

A

*Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie***Atbildētājs apelācijas tiesvedībā:****Pamatlietas priekšmets**

Apelācijas sūdzības par *Rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa, Nīderlande) spriedumu, ar kuru atzīta par pamatotu ārvalstnieces S sūdzība par lēmumu, ar ko noraidīts viņas patvēruma pieteikums, kā arī par šīs *Rechtbank* spriedumu, ar kuru kā nepamatota noraidīta ārvalstnieka A sūdzība par lēmumu, ar ko noraidīts viņa patvēruma pieteikums. Šīs lietas būtībā ir par vajāšanu politisko uzskatu dēļ.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija saskaņā ar LESD 267. pantu. Politisko uzskatu kā vajāšanas iemesla interpretācija atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp., turpmāk tekstā – “Kvalifikācijas direktīva”), 10. panta 1. punkta e) apakšpunktam.

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai Kvalifikācijas direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz politiskajiem uzskatiem kā vajāšanas iemeslu var atsaukties arī pieteicēji, kuri vienkārši apgalvo, ka viņiem ir politiskais viedoklis un/vai viņi to pauž, bet neviens vajāšanas dalībnieks nav izrādījis negatīvu interesi attiecībā uz viņiem laikā, kad viņi uzturējās savā izcelsmes valstī, un kopš viņu uzturēšanās uzņēmējvalstī?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša un tādējādi politiskais viedoklis pats par sevi jau ir pietiekams, lai to atzītu par politiskajiem uzskatiem, kāda nozīme ir jāpiešķir šā politiskā viedokļa, domu vai pārliecības stiprumam un ārvalstnieka ieinteresētībai veikt no tā izrietošās darbības patvēruma pieteikuma izskatīšanas un izvērtēšanas procesā, proti, pārbaudot, cik reālas ir šā pieteicēja apgalvotās bailes no vajāšanas?
- 3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, vai ir piemērojams kritērijs, ka šiem politiskajiem uzskatiem ir jābūt dziļi iesakņotiem, un, ja atbilde ir noliedzoša, tad kāds kritērijs ir jāpiemēro un kā tas ir piemērojams?
- 4) Ja kritērijs ir tāds, ka šādiem politiskajiem uzskatiem ir jābūt dziļi iesakņotiem, vai var sagaidīt, ka pieteicējs, kurš nepierāda, ka viņam ir dziļi iesakņoti politiskie uzskati, pēc atgriešanās savā izcelsmes valstī atturēsies paust savu politisko viedokli, lai tādējādi neizraisītu negatīvu interesi no kāda vajāšanas dalībnieka puses?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.): tās 2. panta d) punkts, 6. pants, 10. panta 1. punkta b), d) un e) apakšpunkts un 2. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

Vreemdelingenwet 2000 [2000. gada Likums par ārvalstniekiem]: tā 29. panta 1. punkts

Voorschrift Vreemdelingen 2000 [2000. gada Noteikumi par ārvalstniekiem]: to 3.37.a panta a) un b) punkts, 3.37. panta 1. un 2. punkts

Vreemdelingencirculaire 2000 [2000. gada Apkārtraksts par ārvalstniekiem]: tā C2 iedaļas 3.2. pants.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Ārvalstniece S ir no Sudānas un iecēloja Nīderlandē 2012. gada 21. janvārī. Ne savos iepriekšējos patvēruma pieteikumos, ne arī pašreizējā ceturtajā patvēruma pieteikumā viņa nenorādīja, ka viņai ir bijuši politiskie uzskati un ka viņa ir bijusi politiski aktīva jau Sudānā. Viņa arī nenorādīja, ka Sudānas iestādes pret viņu būtu izrādījušas negatīvu interesi jau pirms viņas aizbraukšanas no Sudānas un ka viņa būtu pametusi Sudānu šā iemesla dēļ. Savu ceturto patvēruma pieteikumu viņa drīzāk pamatoja ar to, ka viņa nevar atgriezties Sudānā, jo tur varas iestādes viņu vajātu par politiskajiem uzskatiem, ko viņa pašlaik pauž Nīderlandē, tostarp par aktīvu darbību Sudānas politiskajā partijā “Umma partija”, kas koordinēja Sudānas revolūciju 2019. gadā, un organizācijā “Darfur Vereniging Nederland (DVN)”, kas iestājas par Darfūras reģionu. Turklāt viņa Nīderlandē esot piedalījusies demonstrācijās pret Sudānas valdību un kritizējot Sudānas valdību sociālajos tīklos *Facebook* un *Twitter*.
- 2 Ar 2019. gada 30. augusta lēmumu *Staatssecretaris* [Valsts sekretārs] noraidīja viņas patvēruma pieteikumu, pamatojoties uz fundamentālu politisko uzskatu neesamību. 2020. gada 20. maijā *Rechtbank* atzina prasību, ko ārvalstniece S cēla par šo lēmumu, par pamatotu. *Rechtbank* uzskatīja, ka pastāv politiskie uzskati. Tomēr *Rechtbank* skatījumā nav skaidrs, ko tieši nozīmē fundamentāli politiskie uzskati. *Rechtbank* atzina, ka katrā ziņā svarīgs ir jautājums, cik stipri ir šie uzskati. *Staatssecretaris* šo spriedumu pārsūdzēja iesniedzējtiesā *Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State* (Valsts padomes Administratīvo strīdu nodaļa, Nīderlande, turpmāk tekstā – “*Afdeling*”). Ārvalstniece S iesniedza pretapelācijas sūdzību, jo, viņasprāt, neesot nozīmes uzskatu stiprumam.
- 3 Ārvalstnieks A, kurš arī ir no Sudānas, iecēloja Nīderlandē 2011. gada 20. jūlijā. Viņš kļuva politiski aktīvs Nīderlandē tikai pēc tam, kad viņa pirmais patvēruma pieteikums tika noraidīts, un pirms aizbraukšanas no Sudānas viņš nebija iesaistījies politiskās aktivitātēs. Viņš neatstāja Sudānu politisku uzskatu dēļ. Ārvalstnieks A savu otro patvēruma pieteikumu (izskatāmā lieta) tostarp pamatoja ar to, ka viņam draud vajāšana, ja viņš atgrieztos Sudānā, jo Nīderlandē viņš atklāti un kritiski izsakās par politisko situāciju Sudānā un iestājas par *Al-Gimir* (etniskā cilts Rietumdarfūrā) tiesībām.
- 4 Ar 2020. gada 18. jūnija lēmumu *Staatssecretaris* noraidīja ārvalstnieka A patvēruma pieteikumu, jo arī viņš nebija pierādījis, ka ir rīkojies, pamatojoties uz fundamentāliem politiskajiem uzskatiem. Ar 2020. gada 28. augusta spriedumu *Rechtbank* noraidīja ārvalstnieka A prasību, ko viņš bija cēlis par šo lēmumu. A iesniedza apelācijas sūdzību par šo spriedumu.

Pamatlietas dalībnieku galvenie argumenti

- 5 Pēc ārvalstnieces S domām, *Rechtbank* kļūdaini ir ņēmusi vērā, ka politisko uzskatu stiprumam ir nozīme, izskatot patvēruma pieteikumu. Viņasprāt, no

Kvalifikācijas direktīvas nevar secināt, ka politiskajiem uzskatiem ir jābūt “fundamentāliem”, lai varētu pieprasīt aizsardzību.

- 6 *Staatssecretaris* apgalvo, ka *Rechtbank* ir kļūdaini nospriedusi, ka politiskie un reliģiskie uzskati pēc savas būtības ir atšķirīgi vajāšanas iemesli un tāpēc ir jāpārbauda un jāizvērtē atšķirīgi. *Staatssecretaris* skatījumā vajāšanas iemesls “politiskie uzskati” esot jāpārbauda un jāizvērtē tāpat kā vajāšanas iemesls “reliģiskie uzskati”, līdz ar to esot jāpierāda, ka ārvalstnieka apgalvotie uzskati viņa identitātei vai sirdsapziņai ir tik nozīmīgi, ka nevar prasīt, lai pēc atgriešanās savā izcelsmes valstī viņš no tiem atteiktos vai tos slēptu.
- 7 Savukārt ārvalstniece S apgalvo, ka politiskos uzskatus kā vajāšanas iemeslu nevar pārbaudīt un izvērtēt tāpat kā vajāšanas iemeslu “reliģiskie uzskati”. Pēc viņas domām, Kvalifikācijas direktīvas 10. panta 1. punktā sniegtās definīcijas politiskajiem uzskatiem kā vajāšanas iemeslam, no vienas puses, un reliģiskajiem uzskatiem kā vajāšanas iemeslam, no otras puses, ir atšķirīgas.
- 8 Ārvalstnieka A skatījumā *Rechtbank* nav ņēmusi vērā, ka lēmums ir pieņemts, neizpildot rūpības pienākumu, jo *Staatssecretaris* nav pārbaudījis un izvērtējis, vai A ir fundamentāli politiskie uzskati. Turklāt *Rechtbank* neesot ievērojusi, ka *Staatssecretaris* nepiemēro stingras vadlīnijas, izvērtējot iespējamus politiskos uzskatus, lai gan tas esot nepieciešams, lai novērstu patvaļu patvēruma pieteikumu izskatīšanā. Viņš arī apgalvo, ka no Kvalifikācijas direktīvas neizriet, ka ārvalstnieka politiskajiem uzskatiem jābūt fundamentāliem, lai viņam būtu tiesības uz aizsardzību.
- 9 Turpretim *Staatssecretaris* skatījumā saskaņā ar Kvalifikācijas direktīvu viņam esot jāizvērtē, vai ārvalstnieka apgalvotie uzskati pēc būtības ir fundamentāli un līdz ar to viņa identitātei vai sirdsapziņai tik nozīmīgi, ka nevarētu prasīt, lai pēc atgriešanās izcelsmes valstī viņš no tiem atteiktos vai tos slēptu. Viņš tostarp atsaucas uz *Afdeling* 2018. gada 21. novembra lēmumu, NL:RVS:2018:3735.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 10 Abās lietās runa ir par ārvalstniekiem, kuri tikai pēc ierašanās Nīderlandē ir paiduši politiskos uzskatus un iesaistījušies darbībās, kas varētu izraisīt, bet vēl nav izraisījušas negatīvu interesi no kāda vajāšanas dalībnieka puses izcelsmes valstī.
- 11 Galvenais jautājums, uz kuru ir jāatbild šajās lietās, ir par to, vai saskaņā ar Savienības tiesībām *Staatssecretaris* kā nosacījumu, lai piešķirtu starptautisko aizsardzību, ir jāpārbauda un jāizvērtē, vai ārvalstnieka paustie politiskie uzskati ir stipri līdz zināmai pakāpei.
- 12 Runa ir par situāciju, kad ārvalstnieks apgalvo, ka viņam ir pamatotas bailes no vajāšanas, ja viņš atgriezīsies savā izcelsmes valstī, jo uzņēmējvalstī viņam ir izveidojušies politiskie uzskati, kurus viņš ir paudis, un viņš tur ir bijis politiski

aktīvs, pat ja līdz šim tas nav izraisījis negatīvu interesi no izcelsmes valsts iestāžu puses, jo tām nav zināms par šiem uzskatiem un darbību. Šajā situācijā rodas jautājums, vai no šā ārvalstnieka var prasīt, lai pēc atgriešanās savā izcelsmes valstī viņš uzvestos atturīgi, lai izvairītos no problēmām ar vajāšanas dalībnieku šajā valstī.

- 13 Tiesas judikatūrā vēl nav sniegta atbilde uz šo jautājumu. Šajā judikatūrā līdz šim nav arī atbildēts uz jautājumu par kritēriju, kāds būtu jāpiemēro, lai pārbaudītu un novērtētu uzskatu stiprumu.
- 14 *Afdeling* skatījumā reliģiskajiem uzskatiem un politiskajiem uzskatiem kā vajāšanas iemesliem ir kopīgs tas, ka neviens no tiem nav balstīts uz iedzimtām, nemainīgām īpašībām. Tāpēc tā uzskata, ka Tiesas judikatūra par tādu vajāšanas iemeslu kā reliģiskie uzskati arī nosaka ietvaru, kurā būtu jāatbild uz šajās lietās būtiskajiem jautājumiem.
- 15 No Tiesas 2012. gada 5. septembra sprieduma *Bundesrepublik Deutschland* (apvienotās lietas C-71/11 un C-99/11, EU:C:2012:518) un 2018. gada 4. septembra sprieduma *Bahtiyar Fathi* (C-56/17, EU:C:2018:803) izriet, ka attiecībā uz reliģiskajiem uzskatiem kā vajāšanas iemeslu ir jāpārbauda un jāizvērtē, vai ārvalstniekam patiešām ir tādi uzskati, kādus viņš apgalvo, kādas darbības šī ticība liek viņam veikt un vai šīs darbības viņam personīgi ir neaizstājamas vai īpaši svarīgas. No minētajiem spriedumiem var arī secināt, ka uz ārvalstnieku, kuram vajāšanas dalībnieks vēl nav izrādījis negatīvu interesi, bet kurš apgalvo, ka viņam ir reliģiskie uzskati, tādējādi automātiski arī attiecas šis Kvalifikācijas direktīvas 10. panta 1. punktā minētais jēdziens. Tomēr šie uzskati un uz tiem balstītās darbības viņam var ļaut iegūt tiesības uz starptautisko aizsardzību tikai tad, ja tās viņam ir īpaši svarīgas, lai saglabātu savu reliģisko identitāti – uzskatu “stiprums”.
- 16 Tāpēc ir acīmredzami arī noteikt prasības politisko uzskatu stiprumam pēc analogijas ar minēto judikatūru. Jautājums ir par to, vai šiem uzskatiem ir jābūt tik stipriem, ka ir ticams, ka jau tikai šā iemesla dēļ ārvalstnieks pat pēc atgriešanās savā izcelsmes valstī turpinās veikt darbības, ko viņš veic, pamatojoties uz šiem uzskatiem uzņēmējvalstī, tādējādi uzņemoties vajāšanas risku (stingra pieeja), vai arī ir jāpiemēro mazāk stingri kritēriji, un tad, tāpat kā reliģisko uzskatu gadījumā, tiek pārbaudīts, vai politiskajiem uzskatiem ir noteikts stiprums, kādas darbības tie ietver un vai tie ir neaizstājami vai īpaši svarīgi attiecīgā ārvalstnieka identitātes saglabāšanai. Šiem uzskatiem un šīm darbībām ir jābūt zināmā mērā nepārtrauktiem un pastāvīgiem, kas nozīmē, ka šie uzskati ir dziļi iesakņojušies ārvalstniekā.
- 17 Rūpīgi jāpārbauda, vai politiskie uzskati ir dziļi iesakņojušies. Lēmējinstādei ir arī jāpārbauda, kādas darbības, kas pamatotas ar šiem uzskatiem, ārvalstniekam ir neaizstājamas un kādas būtu sekas, ja ārvalstnieks veiktu šīs darbības pēc atgriešanās savā izcelsmes valstī. Pret viņu nedrīkst izmantot faktu, ka viņš tomēr atturēšies no šādām darbībām izcelsmes valstī, jo pretējā gadījumā viņš pakļautu

sevi vajāšanas riskam. Tāpēc, ja politiskie uzskati ir dziļi iesakņojušies, vērtējot, vai pastāv ticamas bailes no vajāšanas atgriešanās gadījumā, nedrīkst ņemt vērā iespēju, ka ārvalstnieks rīkosies atturīgi, lai izvairītos no vajāšanas. Un otrādi, *Afdeling* arī pieņem, ka tad, ja ārvalstnieks nepierāda, ka viņam ir dziļi iesakņojušies politiskie uzskati, viņam var tikt prasīts, lai pēc atgriešanās savā izcelsmes valstī viņš uzvestos atturīgi un atteiktos no darbībām, kas var izraisīt iestāžu negatīvu interesi.

- 18 Tā kā Tiesa vēl nav interpretējusi politiskos uzskatus kā vajāšanas iemeslu saistībā ar vērtējumu, vai ārvalstnieka bailes no vajāšanas ir pamatotas, ja izcelsmes valsts iestādes attiecībā pret viņu nav izrādījušas negatīvu interesi, un tā kā atbildes uz jautājumiem šajās lietās nav ne “clair”, ne “éclairé”, *Afdeling* uzskata, ka tai ir pienākums uzdot prejudiciālus jautājumus.